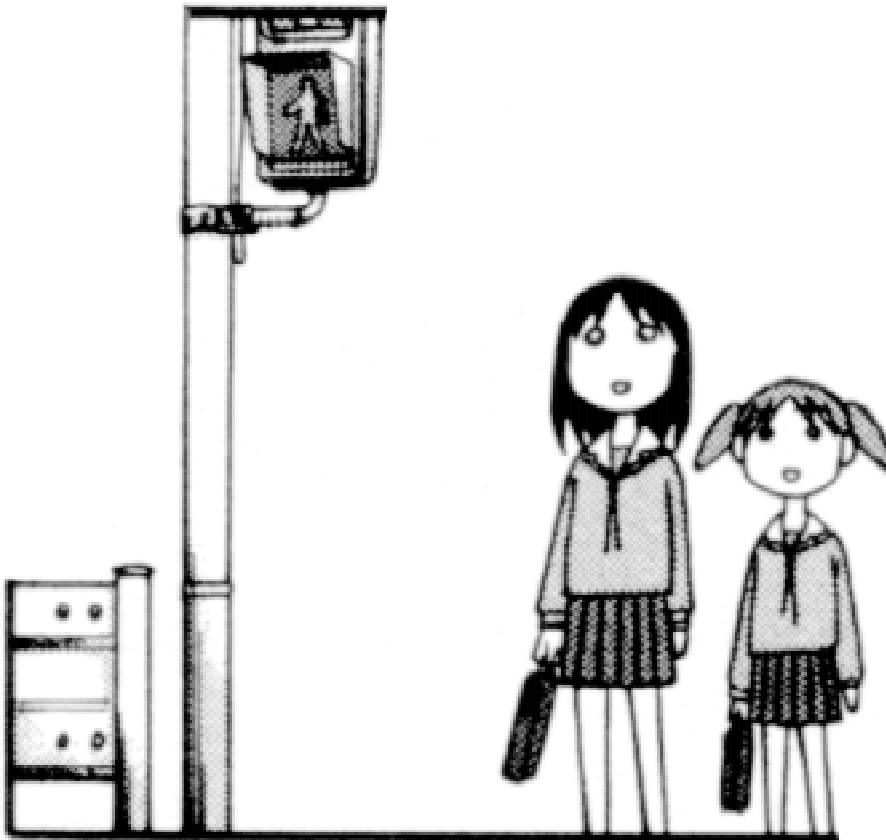

Mangamania

Yonkoma manga – Elämää neljässä ruudussa.

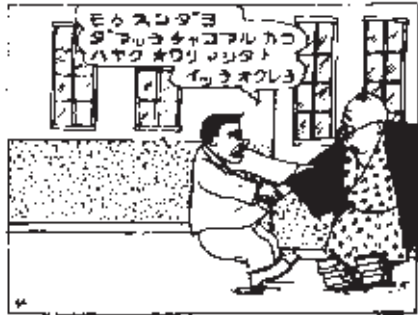
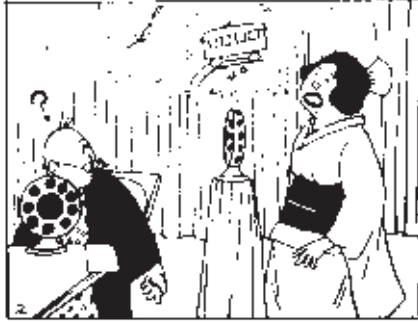
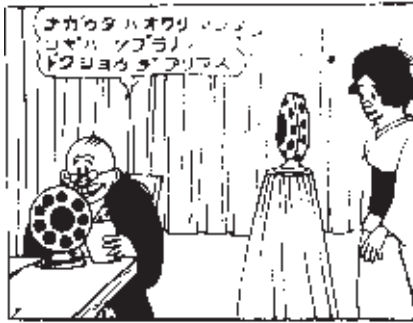
Risu AKizuki: Survival in the Office

Ari-Matti Sarén

Lähes kaikki länsimaisille kielille käännetystä mangasta on alunperin julkaistu sarjakuvalehdissä ja -albumeissa, joten ei ole ihme, että länsimainen lukija ei juuri japanilaiseen sanomalehtisarjakuvaan törmää. Sarjakuvat ovat kuitenkin yhtä oleellinen osa japanilaista sanomalehteä kuin meikäläistäkin. Sanomalehdet ovat myös oleellinen osa sarjakuvan historiaa Japanissa. Nykyisen kaltaiset sarjakuvalehdet ovat itse asiassa varsin tuore ilmiö.

Jo 1900-luvun alkuvuosina erilaisissa huumori- ja pilapiirroslehdissä ilmeistyi jonkinlaisia sarjakuvan esiasteita ja pikku hiljaa niitä alkoi ilmestyä myös sanomalehtiin.

1920-luvulle tultaessa monet amerikkalaiset sarjakuvat olivat jo tuttuja myös japanilaisille lukijoille. Esimerkiksi Cliff Sterretin Polly and Her Pals, Fred Hopperin Happy Hooligan ja ja Pat Sullivanin Felix the Cat ilmestyivät käännöksinä suurimmis-

Yutaka Aso: Nonki na Tosan

sa päivälehdissä. Pian lehtiin ilmestyi myös japanilaisia sarjakuvia. Esimerkiksi 1924 alkanut Yutaka Ason Nonki no Tosan nautti suurta suosiota. Kaikkiaan sarjakuvat

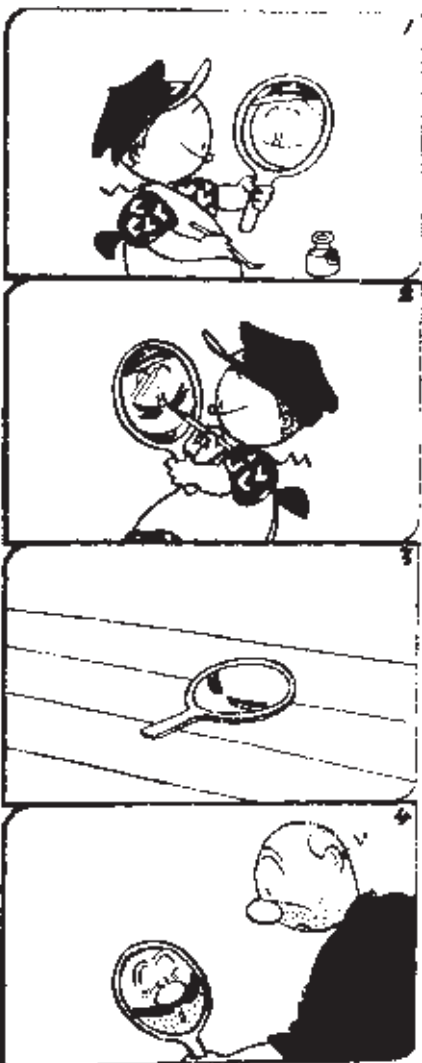
kuitenkin pysyivät kuriositeetteina pitkälti 1930-luvulle.

Yksi syy suosion hitaaseen kasvuun saattaa piillä siinä, että noihin aikoihin Japanissa oli varsin tiukka sensuuri, joten julkaisijat suhtautuivat varsinkin pila-piirroksiin suurella varauksella. Sensorit kun etsivät kuvista ”piilomerkityksiä” tiheällä kammalla. Kukaan ei luonnollisesti halunnut, että lehden koko painos takavarikoitetaan, koska jonkun mielestä jokin piirroksen hahmo näyttää selvästi siltä tai tältä ministeriltä.

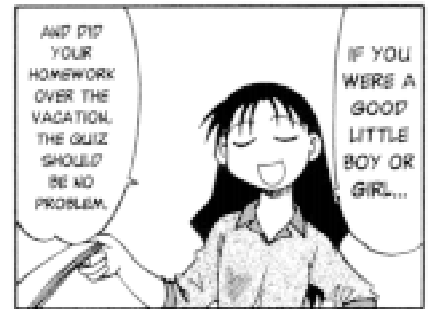
Pikku hiljaa sanomalehtisarjakuva kuitenkin yleistyi. Tarinat pidettiin pääsääntöisesti harmittoman arkipäiväisen komedian puolella ja kuvakerrontaan haettiin aluksi mallia länsimaisista esikuvista. Japanin erilainen typografia johti kuitenkin pian siihen, että länsimaista poiketen sarjakuvan vakiomuodoksi muodostui neljä alekkaista ruutua. Strippisarjakuvaa kutsutaankin Japanissa yleisesti nimellä yonkoma manga, ”neljän ruudun sarjakuva”.

Epäilemättä suosituin näistä varhaisista sanomalehtisarjoista oli Ryuichi Yokoyaman Fuku-chan. Tämä pikkupojan edesottamuksista kertova sarja jatkui keskeytyksellä vuodesta 1938 vuoteen 1971. Voidaan hyvällä syyllä sanoa, että nimenomaan Yokoyama tutustutti japanilaiset lukijat sarjakuvaan ilmaisumuotona.

Mikäli sarjakuvan suosio tarvitsi Yokoyaman jälkeen enää jonkinlaista sinettiä, sen tarjosi Machiko Hasegawan Sazae-san. Arkipäiväisen elämän pikku kommeluksista huumorinsa ammentava sarja kertoo varsin tyypillisestä japanilaisesta kotirouvasta ja hänen perheestään. Sazae-san seurasi japanilaisia ja Japania yli neljännessä vuosikymmenessä 1946-1974. Sen tarinoissa näkyy niin miehityskauden pula kuin jäl-

Ryuichi Yokoyama: Fuku-chan

Kiyohiko Azuma: Azumanga Daioh

leenrakennuksen ja taloudellisen kasvun kaudet. Sarjan lukeminen antaakin aivan erityisen näkymän sodanjälkeisen Japanin historiaan tavallisen ihmisen silmin.

Japanin historian draamaattiset vaiheet ovat jättäneet jälkensä myös sarjan henkilönnimiin. Hasegawa oli sodan aikana evakuoituna maaseudulle ja pohti sarjaansa kävellessään meren rannalla. Niinpä päähenkilö on Sazae (kotiolo), hänen aviomiehensä on Masao (taimen), hänen veljensä Katsuo (tonnikala), siskonsa Wakame (merilevä) ja niin edelleen.

Sazae-san on ylivoimaisesti suosituin

japanilainen sanomalehtisarjakuva kautta aikojen.

Sarjaa on myyty albumimuodossa yli 60 miljoonaa nidettä. Sazae-san on myös osa animen historiaa: 1969 alkanut Sazae-san TV-sarja on yli 1700 jaksollaan pisin Japanissa tuotettu animaatiisarja.

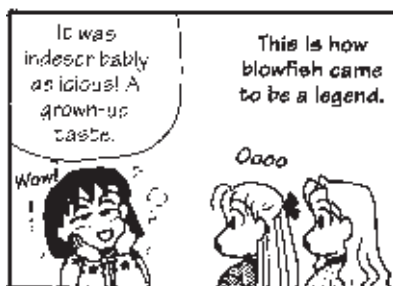
Yokoyaman ”perillisiä” on myös Osamu Tezuka, jonka ensimmäinen työ 1946 alkanut Ma-chan no Nikkicho oli nimenomaan sanomalehtisarjakuva. Fuku-chanin vaikutus on selvästi nähtävissä Ma-chanissa. Ensimmäisenä huomaa tietysti sen, että molemmat sarjat kertovat pojankoltiasen edesottamuksista, mutta myös kerrontatavassa ja piirrosjäljessä on selviä samankaltaisuuksia. Tezuka pääsikin kehittämään omaa, tunnusomaista kerrontatyyliään vasta päästyään tekemään pitkiä sarjakuvatarinoita.

Tezuka ei suinkaan ollut yksin halussaan vapautua strippimuodon rajoituksista. Monet tekijät siirtyivätkin pidemmän sarjakuvan pariin, kun 1940-luvun lopun kirjavuokraamot loivat markkinoita erilaisille sarjakuvakaisuille, myös sarjakuvulle. Loppu onkin, kuten sanonta kuuluu, historiaa.

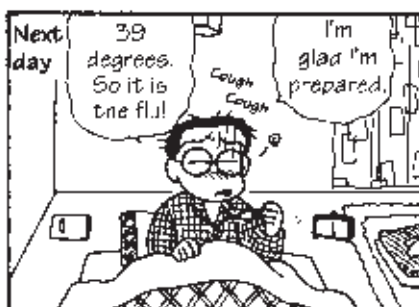
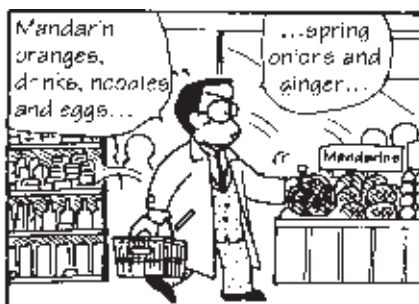
Sarjakuvat siirtyivät nopeasti sarjakuvakaisusta myös lehtiin, mutta varsinaiset sarjakuvulle omistautuneet lehdet alkoivat yleistyä vasta 1950-luvun puolivälin paikkeilla. Modernit sarjakuvalehdet ovat vielä tuorempi ilmiö. Nykyisen kaltaiset rajatulle kohdeyleisölle tarkoin suunnatut lehdet alkoivat muotoutua vasta 1970-luvulla. Juuri näitä lehtiä on pitkälti kiittäminen mangan nykyisestä rikkaudesta.

Vaikka yonkoma mangaa ei siis ole juuri lännessä julkaistu, jonkun verran sitä löytyy myös käännöksinä. Paras lähde taitaa olla Kodanshan kieltenopiskeluun tarkoi-

The blowfish legend

Risu AKizuki: Survival in the Office

Risu AKizuki: Survival in the Office, Widower's Wisdom.

tetut kaksikieliset (englanti/japani) mangajulkaisut. Sarjasta löytyy mm. useita nitteitä Hasegawan Sazae-sanian nimellä The Wonderful World of Sazae-san. Hieman tuoreempaa tuotantoa puolestaan edustaa Masashi Uedan Kobo-chan (Kobo, the Lil' Rascal). Tätä Yomiuri-sanomalehdessä vuodesta 1982 ilmestynyttä sarjaa on Japanissa julkaistu jo varsin kunnioitettavat 60 kokoelma-albumia. Samasta julkaisusarjasta löytyy myös Risu Akizukin sarjaa OL; Survival in the Office, josta oli enemmän juttua taannoisessa business-mangaa käsittelevässä artikkelissa (Sarjainfo #113 4/2001).

Erityisen suositeltavaa luettavaa on myös Kiyohiko Azuman Azumanga Daioh. Lukiolaistytöjen elämästä kertova sarja poukkoilee vaivattomasti pienimuotoisen arkisen komedian ja surrealistisia sävyjä saavan crazykomedia välillä. Azuman piirrostyylillä on varsin tyypilliseen japanilaiseen tyyliin petollisen yksinkertainen ja luo usein huumoriin kokonaan uuden tason. Stripimuotoisuudestaan huolimatta sarja ei muuten ole alkuaan sanomalehdestä, vaan ilmestyi alkuaan sarjakuvalehdessä.

Jos siis yonkoma manga on jäänyt sinulle hieman tuntemattommaksi, huonoa omaatuntoa ei siitä kannata kantaa. Jopa japanilaiset itse mieltävät sanomalehtisarjakuvan hiukan erilliseksi kokonaisuudeksi. Useimmat hieman varttuneemmat japanilaiset kieltävät jyrkästi lukevansa mangaa ja intoutuvat helposti kertomaan miten se tuhoaa lukutaidon ja mädättää nuorison. Pienen kyselyn jälkeen he kuitenkin myöntävät lukevansa sarjat aamulehdestä - mutta sehän on ihan eri asia, eikö niin?

Pulp kertoo kioskikirjallisuudesta kaiken, mukana myös sarjakuvaa.

Vuoden 2004 vuosikerta 7euroa
Maksu tilille 800024-7642403

Ilmoita viestikentässä nimesi ja osoitteesi!

Lisätietoja:
juri.nummelin@postikaista.net